

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział II Cywilny - Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Beata Woźniak

Sędziowie: Anna Kulczewska - Garcia

Agnieszka Śliwa

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2021 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa K. J.

przeciwko M. J.

o obniżenie alimentów oraz

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko K. J.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji M. J.

od rozstrzygnięcia zawartego w punktach 1 i 3 wyroku Sądu Rejonowego Poznań –Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 12 marca 2020 roku

sygn. akt IV RC 786/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. **oddala powództwo K. J.,**

2. **oddala powództwo M. J.,**

3. **kosztami procesu obciąża strony w zakresie poniesionym,**

II. oddala apelację w pozostałym zakresie,

III. zasądza od K. J. na rzecz M. J. kwotę 450 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,

IV. nakazuje ściągnąć od K. J. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego Poznań –Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu kwotę 200 zł z tytułu nieuiszczonej opłaty od apelacji.

Anna Kulczewska - Garcia Beata Woźniak Agnieszka Śliwa

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 12 marca 2020 roku Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu zasądził od powoda – pozwanego wzajemnego K. J. na rzecz małoletniej pozwanej – powódki wzajemnej M. J. obniżoną rentę alimentacyjną w wysokości po 700 zł miesięcznie, poczynając od dnia 15 listopada 2018 roku płatne do dnia 15-tego każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat do rąk matki małoletniej – J. K. i to w miejsce alimentów w kwocie po 1000 zł miesięcznie ustalonych ugodą sądową zawartą przed Sądem Rejonowym Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 12 czerwca 2013 roku w sprawie IV RC 219/13 (punkt 1), oddalając w pozostałym zakresie powództwa (punkt 2), a nadto kosztami procesu obciążył strony w zakresie przez każdą z nich poniesionym (punkt 3).

Apelację od rozstrzygnięcia zawartego w punktach 1 - w części uwzględniającej powództwo i zasądzającej obniżone alimenty w kwocie 700 zł w miejsce alimentów w kwocie 1000 zł i 3 wniosła pozwana – powódka wzajemna M. J.. Apelująca zarzuciła zaskarżonemu w tym zakresie orzeczeniu:

- sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym przyjęcie, że możliwości zarobkowe powoda K. J. wynoszą jedynie 4.200 zł miesięcznie, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego wynika wprost, że powód uzyskiwał miesięczne wynagrodzenie w wysokości 6.231 zł netto z tytułu zatrudnienia a A. (...), a nadto uzyskuje czynsz najmu z lokalu mieszkalnego położonego w Ś. w wysokości 900 zł miesięcznie po odliczeniu czynszu administracyjnego, a do sierpnia 2019 roku uzyskiwał dodatkowo wynagrodzenie w wysokości 468 zł miesięcznie, a w semestrze zimowym 2019 roku, w wysokości 180 zł miesięcznie z tytułu współpracy z Wyższą Szkołą (...),

- sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym ustalenie, że możliwości zarobkowe powoda obniżyły się o kwotę rzędu 1.000 zł, podczas gdy z materiału dowodowego bezspornie wynika, że w czasie zawierania ugody sądowej w dniu 12 czerwca 2013 roku powód zarabiał łącznie ok. 5.200 zł miesięcznie, a nadto uzyskiwał czynsz najmu z lokalu mieszkalnego położonego w Ś. w wysokości 800 zł miesięcznie po odliczeniu czynszu administracyjnego i miał otrzymać jednorazowe wynagrodzenie za tłumaczenie książki w kwocie 6.000 zł (500 zł miesięcznie), co łącznie dawało kwotę 6.500 zł miesięcznie, a obecnie powód uzyskuje kwotę 7.311 zł miesięcznie (wynagrodzenie w A. (...), Wyższej Szkole (...) oraz czynsz najmu), a nadto w chwili zawierania ugody koszty utrzymania powoda wynosiły ok. 4.250 zł miesięcznie, a obecnie wynoszą 2.000 zł miesięcznie, a więc zmalały o 2.250 zł miesięcznie, a zatem możliwości zarobkowe powoda uległy zwiększeniu, a nie obniżeniu,

- naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny materiału dowodowego i w konsekwencji nieuzasadnione przyjęcie, że za racjonalne należy uznać porozumienie powoda z drugą żoną powoda, na mocy którego wysokość alimentów na dwie młodsze córki ma być równa z wysokością alimentów na rzecz pozwanej M. J., podczas gdy Sąd I instancji nie badał uzasadnionych potrzeb młodszych córek powoda, a nadto z zasad doświadczenia życiowego wynika, że koszty utrzymania dzieci w wieku 12 lat i 8,5 roku muszą być niższe niż koszty utrzymania małoletniej w wieku 17 lat,

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 133 § 1 w zw. z art. 135 § 1 i 2 k.r.o. poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy to oboje rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, a poprzez obniżenie alimentów powodowi do kwoty 700 zł miesięcznie, Sąd I instancji doprowadził do nałożenia obowiązku alimentacyjnego niemal w całości na jednego z rodziców (matkę pozwaną), a to dlatego, że usprawiedliwione koszty utrzymania małoletniej, które wynoszą według Sądu 3.000 zł matka pokrywać ma w 76% (kwota 2.300 zł), a powód jedynie w 24 % (kwota 700 zł), a nadto matka wykonuje również obowiązek alimentacyjny wobec córki polegający na osobistych staraniach o jej utrzymanie i wychowanie, którego powód nie wykonuje,

- naruszenie przepisów postępowania tj. art. 100 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i art. 98 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie oraz Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, tj. § 4 ust. 4 w zw. z § 2 ust 4 w/w rozporządzenia, skutkujące nieprawidłowym obciążaniem

obu stron kosztami postępowania w zakresie przez nich poniesionym, podczas gdy sąd winien zasądzić koszty procesu, w tym koszty zastępstwa procesowego od powoda na rzecz strony pozwanej, który w 40 % przegrał sprawę w zakresie powództwa głównego, zwłaszcza, że Sąd I instancji nie rozstrzygnął formalnie powództwa wzajemnego (brak w sentencji wyroku rozstrzygnięcia w zakresie powództwa wzajemnego).

Mając powyższe na uwadze apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa o obniżenie alimentów w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu w I instancji, w tym zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Nadto pozwana – powódka wzajemna wniosła o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód – pozwany wzajemny wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości norm przepisanych, za postępowanie apelacyjne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie jedynie w części.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz prawne poczynione przez Sąd Rejonowy w zakresie w jakim nie dokonano ich modyfikacji o czym mowa w dalszej części uzasadnienia.

Podstawę prawną do zmiany już ustalonego świadczenia alimentacyjnego stanowi przepis art. 138 k.r.o. Przepis ten należy do kategorii słusnościowych, określanych jako *clausulae rebus sic stantibus*, których zastosowanie prowadzi do zmiany treści (przedmiotu) i podmiotów zobowiązania alimentacyjnego albo nawet do ustalenia jego wygaśnięcia, wobec tego, iż jego wykonanie w poprzedniej treści nie zaspokoiłoby roszczenia uprawnionego albo mogłoby doprowadzić do nadmiernego obciążenia jednego zobowiązanego poprzez nadmierną wysokość świadczeń alimentacyjnych przekraczających jego możliwości, o których mowa w art. 135 k.r.o.

W sprawie o zmianę świadczenia alimentacyjnego, badaniu przez Sąd podlega zatem czy sytuacja majątkowa, zarobkowa i rodzinna strony obciążonej obowiązkiem alimentacyjnym oraz uprawnionej do otrzymywania świadczenia alimentacyjnego, uległa zmianie, po skonkretyzowaniu obowiązku alimentacyjnego. Zmiana ta może nastąpić w szczególności przez zwiększenie lub zmniejszenie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego bądź zmniejszenie lub zwiększenie możliwości zarobkowych zobowiązanego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 10.05.1977 r. (sygn. akt III CZP 26/77, OSN CP 1977/12/231) Sąd Najwyższy podkreślił, że swoistą cechą obowiązku alimentacyjnego jest to, iż obowiązek ten ma na celu zaspokojenie bieżących potrzeb uprawnionego. Potrzeby uprawnionego mają charakter konsumpcyjny i dotyczą m.in. zapewnienia mieszkania, odzieży, wyżywienia. Warto zaznaczyć, iż obowiązek alimentacyjny rodziców wobec dziecka stanowi przy tym konkretyzację ogólnego obowiązku rodzicielskiego określonego w art. 96 zd. 2 k.r.o., w myśl którego rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka. Obowiązek ten nie jest ograniczony żadnym sztywnym terminem (np. uzyskaniem pełnoletniości).

Wobec powyższego Sąd Rejonowy zobowiązany był w niniejszym postępowaniu porównać sytuację stron w dacie ostatniej modyfikacji obowiązku alimentacyjnego z obecnymi usprawiedliwionymi potrzebami uprawnionego oraz możliwościami majątkowymi oraz zarobkowymi zobowiązanego.

Odnosząc się do zarzutów apelacji podkreślić należy, że Sąd Rejonowy, błędnie ocenił możliwości zarobkowe powoda – pozwanego wzajemnego. Jak wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd I instancji określił możliwości zarobkowe K. J. na kwotę ok. 4.200 zł miesięcznie, które powód – pozwany wzajemny może uzyskać z tytułu wynagrodzenia za pracę oraz dodatkowych źródeł dochodu, mając na uwadze panujący zastój na rynku finansowym. Majątkowe i zarobkowe możliwości zobowiązanego to inaczej jego status materialny, realny do osiągnięcia przy

dolożeniu przez zobowiązanego należytej staranności z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i umiejętności. Nie są więc one wyznaczone przez faktycznie uzyskiwane przez zobowiązanego dochody – zarobki, ale mogą być większe, jeśli przy pełnym i właściwym wykorzystaniu jego sił i umiejętności, zarobki i dochody byłyby większe, a istniejące warunki społeczno - gospodarcze i ważne przyczyny nie stoją na przeszkodzie takiemu wykorzystaniu (cyt. Wyżej uchwała SN, orz. SN z 09.01.1959 III CR 212/59, wyr. SN z 15.05.1975 r. III CRN 48/75). W ocenie Sądu Okręgowego kwota ustalona przez Sąd I instancji pozostaje w sprzeczności z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym – zeznaniami stron, przedłożonymi zaświadczeniami i określona została na zdecydowanie zaniżonym poziomie. Jak wynika bowiem z treści dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy oraz twierdzeń samego powoda – pozwanego wzajemnego z tytułu samego wynagrodzenia za pracę w firmie A. (...) w roku 2019 K. J. uzyskiwał kwotę ponad 6.000 zł netto miesięcznie. Ponadto powód uzyskiwał dodatkowe dochody z okazjonalnie zawieranych umów. W semestrze letnim 2019 roku prowadził zajęcia w Wyższej Szkole (...) w P. i z tego tytułu uzyskał wynagrodzenie w kwocie 3.200 zł brutto do czerwca 2019 roku. W semestrze zimowym 2019 roku uzyskał z takiej współpracy w ramach zastępstwa za kolegę kwotę ok. 1080 zł (90 zł netto x 12 h). Dodatkowo uzyskuje dochód w kwocie 900 zł z tytułu czynszu najmu za lokal położony w Ś.. Z wyjaśnień powoda – pozwanego wzajemnego wynika, że jest to kwota którą uzyskuje po opłaceniu czynszu administracyjnego za to mieszkanie. Łącznie więc dochody powoda – pozwanego wzajemnego w roku 2019 wyniosły średnio miesięcznie około 7.200 zł (wynagrodzenie za pracę w A. (...), z tyt. umów z (...) i czynszu najmu). Mając nawet na uwadze, że dodatkowe źródła dochodu powoda nie są stałe, a uzyskiwane z nich dochody nie są możliwe do przewidzenia, to zważając na wykształcenie powoda – pozwanego wzajemnego oraz jego dotychczasowe doświadczenie zawodowe przyjąć należało, że jest on w stanie uzyskiwać miesięczny dochód na poziomie zbliżonym do tego który uzyskiwał w czasie zawierania poprzednio obowiązującej ugody sądowej. W związku z tym nie ziściła się konieczna przesłanka do ustalenia obniżonego obowiązku alimentacyjnego, tj. nie nastąpiła istotna zmiana okoliczności – obniżenie dochodów powoda – pozwanego wzajemnego. Jak wynika z analizy akt sprawy na przestrzeni lat powód – pozwany wzajemny regularnie znajdował dodatkowe źródła utrzymania i realizował dodatkową pracę w zakresie pisania artykułów, tłumaczenia książki a w późniejszym okresie prowadzenia zajęć na prywatnej uczelni wyższej. Nabyte w ten sposób doświadczenie oraz kontakty zawodowe umożliwiają mu w dalszym ciągu uzyskiwanie dodatkowego dochodu, zwiększając możliwości zarobkowe K. J..

Sąd Okręgowy nie ma również wątpliwości, że nie uległy zmianie uzasadnione koszty utrzymania uprawnionej M. J.. W momencie ustalenia ostatniego obowiązku alimentacyjnego koszty te wynosiły ok. 3.000 zł i składały się na nie: koszty mieszkaniowe ok. 250 zł, wyżywienie 400 zł, środki czystości 50 zł, leki 100 zł, czesne 170 zł, zajęcia tenisa 300 zł, wizyty lekarskie 200 zł, telefon 50 zł, rozrywka 200 zł, wydatki szkolne 66 zł, odzież i obuwie 350 zł, turystyka i wyjazdy szkolne 630 zł, sprzęt sportowy 80 zł, lekcje z języka angielskiego 150 zł. Sąd Rejonowy błędnie wskazał, że usprawiedliwione koszty utrzymania M. J. wynoszą obecnie kwotę ok. 3.600 zł podczas gdy z jego wyliczeń wynika jest to kwota ok. 3.200 – 3.400 zł i składają się na nią: mieszkanie 217 zł, zajęcia dodatkowe (tenis, angielski, rysunek) 460 zł a w roku 2019 dodatkowo rysunek 240 zł, telefon i Internet 38 zł, sprzęt elektroniczny 138 zł, bilet miesięczny 71,50 zł, paliwo 132 zł, wakacje 510 zł, odzież 500 zł, sprzęt sportowy 42 zł, higiena 200 zł, wyżywienie 600 zł, fryzjer 50 zł, rozrywka 200 zł, nie sposób zatem uznać, aby kwota ta stanowiła znaczącą zmianę stosunków prowadzącą do zmiany wysokości alimentów. Bezsprzecznie pozwana – powódka wzajemna żyje na wysokim poziomie i w kwestiach finansowych może pozwolić sobie na wydatkowanie wyższych niż przeciętne kwot. Niemniej jednak, należy pamiętać że obowiązek alimentacyjny obciąża zobowiązanego w zakresie pokrycia kosztów jedynie usprawiedliwionych, koniecznych do życia potrzeb, nie pozostając oderwany od stopy życiowej na której żyje zobowiązany. Zgodnie z utrwaloną w orzecznictwie zasadą, dzieci mają prawo do równej stopy życiowej z rodzicami niezależnie czy żyją z nimi wspólnie czy oddzielnie. Wobec powyższego rodzice powinni zapewnić dziecku warunki materialne odpowiadające tym, w jakich żyją sami, ale nie w zakresie zaspokajania potrzeb będących przejawem zbytku. Należy dążyć do zachowania rozsądnej równowagi pomiędzy zaspokojeniem potrzeb uprawnionego a poziomem życia zobowiązanego, a uwzględnienie roszczenia dziecka nie powinno doprowadzić do niedostatku rodziców. Mając na uwadze, że oboje rodzice M. J. osiągają dochody które są wyższe niż przeciętne, należało uznać za usprawiedliwione wszystkie wyżej wymienione potrzeby. Jednak wzrost kosztów utrzymania małoletniej na poziomie między 200 a 400 zł, należy ocenić jako naturalny wynikający z aktualnie panujących warunków gospodarczo ekonomicznych. Kwota różnicy w

usprawiedliwionych kosztach utrzymania M. J. w ocenie Sądu Okręgowego wynika głównie ze zjawiska inflacji i nie stanowi nadzwyczajnej zmiany stosunków pomiędzy stronami.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwa zarówno o obniżenie jak i o podwyższenie alimentów. Orzeczenie zawarte w punkcie I.2. wyroku po części wynikało również z redakcyjnego zredagowania zaskarżonego wyroku, który co do zasady oddalił powództwo M. J. łącznie z pozostałą częścią powództwa K. J.. Sąd Okręgowy w tej kwestii właściwie ograniczył się do wyodrębnienia tego postanowienia do osobnego punktu wyroku.

W związku z powyższym rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w zakresie kosztów postępowania zawarte w punkcie 3 zaskarżonego wyroku należało uznać za prawidłowe, albowiem oba powództwa zostały w całości oddalone. Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w tym zakresie jako bezzasadną.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w punkcie III zasądził od K. J. na rzecz M. J. kwotę 450 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800) jako przegrywającego postępowanie apelacyjne.

W punkcie IV wyroku nakazano ściągnąć od K. J. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu kwotę 200 zł z tytułu nieuiszczonej opłaty od apelacji zgodnie z treścią art. 113 u.k.s.c.

Anna Kulczewska – Garcia Beata Woźniak Agnieszka Śliwa